

תבונות

הגות עיון ופשת
משיעורי

הג"ר דוד לייבל שליט"א

נערך ע"י תלמידיו

תורתנו הקדושה נתייחדה בדבר שאין לו אחר ורע בשום חכמה שבעולם, היא מקדשת את עצם הויכוח והמחלוקת. במשניות נכתבו אין ספור מחלוקות, אף שבזמן כתיבת המשנה כבר נפסקה ההלכה בחלקן (כגון מחלוקות ב"ש וב"ה) ואף התלמוד בבלי שממנו אנו חיים, רוב עיסוקו הוא לברר צדדי המחלוקת לכאן ולכאן, ומקורה וסברתה של כל שיטה אף לשיטות התנאים והאמוראים שאינן להלכה.

הסיבה לכך היא, שהויכוח הוא כלי עוצמתי שאין שני לו לפיתוח הדברים ולהעמקתם, כאשר ישנה מחלוקת ואנו דנים בה מתעורר עיון בשורש הדברים ובמקורותיהם וכך מתחדדים צדדי הדין והגיונם ומתרבה הדעת.

ייחודיות ומעלה זו אינם יכולות להתקיים כאשר כל צד שב על דבריו הנובעים מתוך המחשבה הראשונית והשטחית. אלא רק בויכוח בדרכה של תורה, בהעמקה בשורשם ועומקם של דברים ובמקורות.

זהו הלימוד העולה גם מדברי המשנה במסכת אבות **'כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים'**, מצד אחד המשנה מבררת לנו כי קיומה של מחלוקת לשם שמים לא רק שאין בה קלקול ועוון, אלא היא דבר טוב ומבוקש עד כדי כך שהתוצאה הנרצית בה היא תמשיך להתקיים. ומנגד, מחלוקת שאינה לשם שמים כזאת שאינה עוסקת בבירור האמת ואינה מבקשת לברר את הדברים מתוך העיון במקורות והגיונם של דברים, חטא וקלקול יש בה, וסופה שאינה מתקיימת.

בגליון זה מבקשים אנו לקחת חלק בבירור מהותה וגדריה של המצווה החשובה ביותר **'מצוות תלמוד תורה'**. מתוך עיון בעומקם של דברים ובמקורותיהם בדברי התנאים, האמוראים והראשונים עד לפוסקים האחרונים, כדרכה של תורה. יהי רצון שיתבררו הדברים על ידינו ונזכה שיקום בנו **'פי מלאה הארץ דעה את יהוה פמים לפים מכסים'**.

מכון תבונות

גדרי מצוות תלמוד תורה ושיעורה

לכאורה דברי רבי שמעון בר יוחאי אינם מובנים. במצוות אחרות על פי רוב, שיעור המצווה נקבע לפי גבול היכולת של האדם ועל פי מהות המצווה, וכמו החיוב במצוות צדקה עד חומש או עד שימלא את צרכי העני שלפניו. כיצד ניתן לקיים את מצוות לימוד התורה בלימוד מועט שכזה, הידיעות התורניות שיוכל אדם לרכוש מקריאת שמע שחרית וערבית הן אמנם יסודיות והחזרה התמידית עליהן מחוייבת ממצוות קריאת שמע, אך מדובר בחלק מזערי מהתורה כולה, וקשה אפוא להבין מה ערכה של החזרה על ידיעות אלו במסגרת מצוות תלמוד תורה.

המשך הגמרא שם אף הוא דורש תלמוד:

"ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ ורבא אמר מצווה לאומרו בפני עמי הארץ."

את סברת הגמרא הראשונה שאסור לומר דבר זה בפני עם הארץ ניתן להבין בקלות, שכן הדבר יכול לגרום לרפיון בלימוד התורה ולהסתפקות בקריאת שמע שחרית וערבית במקום קביעת עיתים לתורה ללימוד משמעותי. אך יש להבין את סברת רבא (שאף נפסקה להלכה בש"ך י"ד רמז, א), מדוע מצווה לפרסם הלכה זו?

הלכה נוספת שקבע הרמ"א שמקורה בדברי רבנו יונה, מעוררת שאלה נוקבת וחריפה אף יותר:

אחר שיצא מבהכ"ג, ילך לבית המדרש ויקבע עת ללמוד, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירו אף אם הוא סבור להרוויח הרבה. הגה: ואף מי שאינו יודע ללמוד ילך לבית המדרש ושכר הליכה בידו. (שו"ע רמ"א א"ח קנה א)

פסיקה זו מעלה תמיהה רבתי, מה הטעם לעשות דבר שאין בו תועלת, וכי לאדם שאין לולב ליטול בחג הסוכות נדרש ללכת לבית הכנסת כדי שיהיה בידו שכר הליכה במקום מצוות לולב!?! מדוע שיתאמץ ללכת לבית

מצוות תלמוד תורה מקיפה את חיי האדם מישראל, מאמרי חז"ל רבים עוסקים בגודל רוממות מצוות לימוד התורה, ביניהם המשנה המפורסמת האמורה בתפילה המעמידה את מעלתה כגבוהה מכל המצוות - 'ותלמוד תורה כנגד כולם'. עלינו לעיין אפוא במהותה וגדריה של מצווה זו.

הרמב"ם ובעקבותיו השו"ע פוסקים את חיוב לימוד תורה לכל ישראל:

כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כוחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחור על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר "והגית בו יומם ולילה". (שו"ע י"ד רמז א)

חובה זו ללמוד תורה בכל יום ובכל לילה דורשת הסבר. במה שונה מצוות לימוד התורה מרוב מצוות התורה שלא נקבע בהם שיעור לקיום המצווה בכל יום ויום, הלא כשם שבמצוות גמילות חסדים לדוגמה מחוייב מי שבאה המצווה לידו, כך היה אפשר ששיעור מצוות לימוד תורה ייקבע לפי הצורך, כגון, כאשר אדם נדרש להכרעה הלכתית וצריך ללמוד על מנת להחליט כיצד לנהוג, או אם נשאו ליבו להיות רב ומורה הוראות לרבים, וכן בכל מקרה לפי עניינו. אך בשו"ע מבואר כי החיוב אינו תלוי כלל בצורך כל שהוא, אלא חובה היא לקבוע זמן בכל יום ללימוד התורה.

חידוש נוסף מצאנו במצוות תלמוד תורה והוא השיעור המינימלי שנקבע ללימוד כל יום:

א"ר אמי מדבריו של ר' יוסי נלמד אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית קיים מצות לא ימוש ספר התורה הזה מפיו, אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש. (מנחות צג, ב)

ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל".

אך כאמור, הוראות אלו הם לקיום הדרגה המקסימלית של מצוות תלמוד תורה למי **שנשא ליבו** להיות תלמיד חכם, אך גם לכל השיטות ישנו רובד נוסף לקיום המצווה האמור בדברי רשב"י במסכת מנחות אותו מקיים גם מי שיקרא קריאת שמע שחרית וערבית.

בדברינו אלו יישבנו את הסתירה בדברי רשב"י, אמנם עדיין צריכים אנו להשיב על מה שהקשנו לעיל, כיצד אפשר שתתקיים מהות מצוות תלמוד תורה בדבר מועט שכזה - קריאת שמע שחרית וערבית.

הלימוד הבסיסי

כפי שישד לנו הרס"ג (אמונות ודעות מאמר ג, ז) "אומתנו בני ישראל אינה אומה אלא בתורותיה" התורה היא המקור להנהגות חיים, להלכה, למוסר ודרך ארץ. היא מציבה בפני היחיד ובפני העם את האידיאלים הנכונים, ואת האופן שבו ראוי לנהוג בכל רגע ורגע במהלך החיים.

אך כדי שהתורה תוכל להשפיע על האדם הוא נדרש להעמיד את תודעתו ושאלות חייו אל מול התורה ובכך לאפשר לה להשפיע עליו ועל צורת החיים שלו. עמידה זו אל מול הספר שממנו נובעות כל ההלכות ודרכי ההתנהגות הראויים, היא מטרת העל של לימוד התורה היומיומי בשחרית ובערבית.

החיבור של האדם אל מטרת העל הזו, חיבור ישיר ובלתי אמצעי אל רעיונות התורה ואל ערכיה יתממש בלימוד התורה התמידי. הלימוד היומי ולו הזעיר ביותר גם אם הוא לא משלים את המטרה המלאה של לימוד המביא לידי ידיעת התורה, בכוחו לשעבד את האדם אל ספר החוקים וההנהגות שלנו - התורה. כאשר יודע הלומד שאי אפשר לעבור יום ללא חיבור תורני, כשבכל בוקר וערב הוא זוכר את דברי התורה ומרכז בכך את תודעתו אל התורה, דבר זה יגרום לו בסופו של דבר כי הוא ישאל את חכמי התורה כיצד להתנהל על פי התורה, וישר את כל אורחות חייו לאורה.

אסור לפרסם כנגד מצווה לפרסם

זאת הסיבה שסברה הגמרא שאסור לפרסם לעם הארץ כי ניתן לקיים את מצוות לימוד התורה בקריאת שמע שחרית וערבית, משום שיש חשש שהדבר יגרום לעם הארץ למעט בלימוד התורה ומשכך יגרע את עצמו מהתועלת העצומה שבלמוד תורה איכותי ומשמעותי ומתוך כך יגרע גם חיבורו למטרת העל של לימוד התורה.

אך רבא חלק על כך. רבא סבר כי למרות החשש שהדבר עלול לגרום רפיון אצל אי אלו אנשים, פרסום הידיעה כי יש בקריאת שמע שחרית וערבית מצוות לימוד תורה, יש בה כדי לכוון למהות המצווה ורעיונה ולגרום לרבים אחרים שלא ראו את עצמם שייכים ללימוד התורה, משום שהבינו שאינם מסוגלים ללמוד ברמה שתוכל להביא אותם ללימוד המביא לידי מעשה ולהגיע לדרגת תלמיד חכם - לנטוש את לימוד התורה מכל וכל, דבר העלול לגרום לריחוקם גם ממטרת העל של לימוד התורה - החיבור התודעתי אל התורה, ערכיה ומצוותיה.

הכנסת אם אינו יכול לקיים את המצווה, ניתן לדון האם הוא אנוס או פושע בכך שאינו יודע ללמוד אך מה התועלת בכך שיטרח ויצעד בכל יום לבית המדרש?

סתירה בדברי רבי שמעון

את ביאורם של דברים אלו נוכל להבין מדברי הגמרא המביאה מחלוקת מפורסמת בין רבי ישמעאל לרבי שמעון:

תנו רבנן ואספת דגנך מה תלמוד לומר, לפי שנאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפך יכול דברים ככתבן תלמוד לומר "ואספת דגנך" הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי ר' ישמעאל. רבי שמעון בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורה בשעת הרוח תורה מה תהא עליה.

(ברכות לה:)

מדברי רבי שמעון אלו עולה שחיוב תלמוד תורה מכסה את כל זמנו של האדם, עד כדי כך שהוא נדרש שלא לזרוע ולקצור. אלא שבדברי רבי שמעון במסכת מנחות המובאים לעיל 'אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש' אנו מוצאים שרבי שמעון עצמו קובע שיעור מינימלי ביותר לתלמוד תורה. כיצד זה שמחד אומר רבי שמעון שעל האדם לעזוב את כל עיסוקיו ולעסוק בתורה ללא הפסק, ומאידך אומר הוא שמצוות תלמוד תורה מתקיימת בקריאת שמע שחרית וערבית בלבד?

שני גדרים בלימוד תורה

סתירה זו בדברי רבי שמעון מלמדתנו כי **קיימים שני חלקים במצוות לימוד תורה השונים בעניינם זה מזה**, הראשון, הוא מצוות לימוד בסיסית המתקיימת בקריאת שמע שחרית וערבית גרידא, ואילו המחלוקת של רבי שמעון ורבי ישמעאל היא ביחס לאדם המבקש להקדיש את עצמו ללימוד וידיעת התורה¹ ולהפוך לתלמיד חכם, עד כמה נדרש הוא להתמסר לתורה. דעת רבי שמעון היא, שהמבקש להגיע למעלה הגבוהה של תלמיד חכם, יש לו להפקיר את עצמו מבחינה כלכלית ולא לעסוק גם בזריעה וקצירה וכיוצא בזה, משום שסובר שרק בהתמסרות מלאה שכזו יוכל האדם להשתלם בתורה כראוי. אך לדעת רבי ישמעאל גם המקדיש את חייו ללימוד תורה יכול לעבוד לפרנסתו.

הוראה זו היא שנפסקה להלכה כפי כמבואר בשו"ע (י"ד רמז, כא) ובפוסקים משום שכך נראית מסקנת הגמרא (ברכות לה ב) המביאה את דברי רבא המורה **לחכמים** שלא יבואו לשיבה בזמן הקציר והאסיף על מנת שפרנסתם לא תפגע. ברם, גם לדעה זו שיכול התלמיד חכם לעסוק לפרנסתו נדרש הוא להשקיע את כל כולו בלימוד התורה² וכפי שפוסק הרמב"ם (תלמוד תורה ג, י):

"מי שנשא ליבו לקיים מצוה זו כראוי לה, ולהיות מוכתר בכתרה של תורה, לא יסח דעתו לדברים אחרים, ולא ישים על ליבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחד. כך הוא דרכה של תורה: פת במלח תאכל,

1. ראה ברכ"י י"ד רמז ד"ה ודרשב"י. ושו"ע הרב הל' ת"ת פ"ג בקו"א. או"ש הל' ת"ת פ"א ה"ב. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן לו. ועוד.
2. אמרתי פעם כי על מנת להפוך לתלמיד חכם נדרש ללמוד כל יום עשר שעות, באו וטענו נגדי שזה הרבה. אכן אין לתת את הדגש על מספר שעות, גדולי תורה רבים עסקו במלאכתם במשך היום, הנושא הוא לא השעות אלא במי שעזב חשבונות רבים ומקדיש את חייו ברצינות ללימוד התורה ומפנה כל רגע פנוי שיש לו ללימוד התורה, וכדברי הרמב"ם שבסמוך.

מאמציו והונו הרי שהוא מבטא בצורה הברורה ביותר את חשיבותה של התורה. ואילו הבן קודם משום שהוא חרף וראוי יותר ללימוד התורה ותוצאות לימוד זה יהיו מעולות יותר.

מהו הקובע את שיעור החיוב במצוות תלמוד תורה

העולה מדברנו על פי דברי הגמ' והשו"ע כי מצוות לימוד התורה שונה ממצוות אחרות, אין חיובה שווה בכל איש ישראל, אלא חיובה משתנה בין איש לרעהו, ישנו גדר חיוב מינימלי המבקש מן האדם ללמוד מעט בכל יום בוקר וערב, וישנו שיעור מופלג המבקש לשיטת רבי שמעון לעזוב את כל ענייני העולם ופרנסת האדם.

אך מיהו הקובע את השיעור של המצווה הזו. כיצד ידע אדם אם נדרש ממנו להמית עצמו באהלה של תורה או שמא יוצא הוא ידי חובה בקריאת שמע שחרית וערבית.

התשובה לשאלה זו מפורשת בדברי הרמב"ם ובפוסקים; הרמב"ם בהלכות מצוות תלמוד תורה פורס בראשית דבריו את מעלת התלמיד חכם:

בשלושה כתרים נכתרו ישראל, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, וכו'. שמא תאמר שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה הרי הוא אומר בי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק בי שרים ישורו, הא למדת שכתר תורה גדול משניהם.

אמרו חכמים ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. (רמב"ם תלמוד תורה פרק 2)

לאחר מכן מבאר הרמב"ם מיהו אשר מחוייב במצוות תלמוד תורה בשיעור שיהפוך להיות תלמיד חכם שלראשו כתר תורה:

מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה, לא יסיה דעתו לדברים אחרים, ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת, כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, ולא עליך הדבר לגמור ולא אתה בן חורין ליכבול ממנה ואם הרבית תורה הרבית שכר, והשכר לפי הצער.

הרמב"ם קובע כי הדרישה המיוחדת של לימוד התורה בדרגת 'תלמיד חכם' שדרך חייו היא 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל' שורשה היא בנשיאות ליבו של האדם. הרמב"ם מדגיש כי זוהי אינה חובה מובנת במצוות תלמוד תורה אלא מיועדת היא למי שנשאו ליבו להיות מוכתר בכתר תורה. כפי שהוא כותב בהלכה ג' 'כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל'... כל מי שירצה יבא ויטול'.

וכן הוא מפורש בדברי הרמב"ם המפורסמים בסוף הלכות שמיטין ויובלות: ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה

חשש זה, סובר רבא, גובר על החשש מכך שיהיו כאלה שינצלו ידיעה זאת כדי להתרשל בלימוד התורה, ולכן סבר שמצווה לפרסם שבקריאת שמע שחרית וערבית יכולה להתקיים מצוות תלמוד תורה. כך יכונו כולם את לימודם, אפילו המועט ביותר, אל רעיונה של מצוות תלמוד תורה - החיבור התודעתי וייקורה של התורה בעיני הלומד, ובכך תתממש מטרת העל של לימוד התורה³.

ייקור התורה

לחובה לייקר את התורה בעיני כל איש ישראל מצטרפות עוד מצוות והנהגות שונות שנועדו לייקר את התורה בעינינו, ומטרתן דומה למטרת העל של לימוד התורה, כגון החיוב על כל יהודי בכתיבת ספר תורה לעצמו (אף כשאין מחסור בספרי תורה), כבוד ספר התורה ונישוקו בעת הילוכו, שמחת התורה והריקוד עם ספר התורה. בשמחת התורה אנו גם מקיפים את ספר התורה והבימה ומסמלים בכך כי התורה היא מרכז חייו. כמו כן אנו מצווין לכבד את לומדי התורה ואת חכמיה. מצוות ומנהגים אלו מייקרים את התורה ועל ידיהם אנו מפנימים שהתורה היא ספר החוקים שלנו ויש לחיות את החיים לאורה.

אל מצוות אלו מצטרפת החובה האמורה ברמ"א המובא לעיל 'מי שאינו יודע ללמוד ילך לבית המדרש ושכר הליכה בידו', שכן בכוח הליכה זו אל בית המדרש לייקר את התורה בעיני האדם והרי היא משמשת ולו במשהו את מטרת העל של מצוות לימוד התורה, אף שבהליכה לבדה בוודאי אין כלל קיום של מצוות תלמוד תורה, כמו שבשאר מצוות ההולך לקיים מצווה שאין בידו לעשותה לא יוצא ידי חובתה כמובן. אך את המטרה של הכוונת האדם בעולמו אל מול התורה ערכיה וחכמיה ניתן להשיג בהליכה זו עצמה, ושכרה ראוי לו.

הוא ללמוד ובנו ללמוד

לפי דברינו נוכל לבאר עניין נוסף והוא השוני בין דיני הקדימויות של לימוד התורה לבין שאר המצוות, בשו"ע נפסק:

היה הוא צריך ללמוד, ויש לו בן ללמד, ואין ידו משגת להספיק לשניהם, אם שניהם שווים הוא קודם לבנו. ואם בנו נבון ומשכיל מה שילמד יותר ממנו, בנו קודמו. ואף על פי כן לא יבטל הוא. (ו"ד רמ"ב)

כיצד יתכן שאדם צריך להעדיף את ההתקדמות הרוחנית של בנו יותר משלו, הרי כאשר יש צורך להעדיף מי מקיים מצווה הוא או בנו - הוא קודם, שמצוות האדם על עצמו קודמות לבנו. וכך נפסק לגבי פדיון בכור (שו"ע י"ד שה, טו), מדוע אם כן נשתנתה מצוות תלמוד תורה משאר המצוות?

ברם, כדברינו אין לראות בהוראה לשלוח את הבן ויתור על קיום המצווה של האב, האפשרות הזו שהאב ישלח את בנו ללימוד תורה מקיימת את מטרת העל של לימוד התורה הן באב והן בבן. שכן, בעצם כך שהאב שולח את בנו ללמוד תורה ומשקיע בכך את כל

3. ועיין ברש"י שם.

4. סנהדרין כא ע"ב. אמר רבה אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה - מצוה לכתוב משלו, שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה.

5. צריך לדעת שתלמיד חכם זהו לא רק מי שיש לו ידיעות נרחבות בש"ס ופוסקים אלא נדרש הוא להיות מעוטר במידות ובגיגונות של תלמידי חכמים. הרמב"ם כותב שני פרקים על מידות אלו שנדרשות לתלמיד חכם; הוא בר הדעת, שמלא בחכמה בתבונה ובכל מעלה, עד שאמר כי ת"ח שאין בו דעת נבילה טובה הימנו. כי רוח החיים של התלמיד חכם היא הדעת והתבונה במעשיו ובהליכותיו.

האדם השלם בכל מכלול מעלות הנפש, כחכם הכולל גם ידיעה מקיפה בתורה אך גם רוממות אישית מידות טובות ודעת, הוא האיש הנעלה שמעלתו לאין ערוך, מי שזכה לכך אשריו ואשרי חלקו ובהבטה ישגה תמיד.

ביארנו על פי דברי הברייתא והפוסקים כי ישנה חלוקת גדרים מהותית ביותר במהות המצווה החשובה ביותר - מצוות תלמוד תורה. הראשון הוא הלימוד הבסיסי שמטרתו להגדיר את החיבור של כל יהודי אל התורה ואל ערכיה, ותקדם את רוממותו הרוחנית. ולמעלה ממנו מצוות לימוד התורה המיוחדת למי שמבקש להיות לתלמיד חכם - נזר הבריאה.

הבאנו מדברי הרמב"ם והפוסקים כי הלימוד הבסיסי בתורה הוא מחובתו של כל אחד, ומחוייב האדם לקבוע עיתים לתורה בכל יום. אך מצוות לימוד התורה ברמתה הגבוהה יותר המכוונת את האדם להיות תלמיד חכם שורשה היא רק בנשיאת ליבו של האדם. שכן לא ניתן להטיל התמסרות מוחלטת וטוטאלית שכזו - להמית עצמו באהלה של תורה בבחינת 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה' כחובה המוטלת על כל אדם. רק נשיאות לב ורצון פנימי עז הם שמסוגלים להביא את האדם לכך, ולזכייה בכתר התורה.

הבנת חלוקה זו, חשיבות עצומה לה להכוונת דרכו של האדם בקיום המצווה החשובה ביותר - מצוות תלמוד תורה. מי שנשאו ליבו להיות תלמיד חכם, עליו להתחזק לפעול כפי המבואר בחז"ל בעניין זה, להמית עצמו באהלה של תורה ולהקדיש את כולו לכך. ומנגד על כל אחד מישראל לדעת כי מצוות לימוד התורה איננה רק נחלת אותם יחידים שנשאים ליבם למסור את חייהם לאותו לימוד המביא לידי כתר תורה. חלילה, התורה היא נחלת כל אחד ואחד מישראל, וכל אחד מצווה לעסוק בה כפי כוחו, גם אם יודע הוא שבלימודו זה לא יוכל להגיע למדרגת תלמיד חכם, ידע כל אחד כי בכל רגע של לימוד ובכל דף גמרא, הרי הוא מעצים את דבקותו בדבר ה', מקיים ומזין את שורש החיבור אל צור מחצבתו של עם ישראל - ומאפשר לתורה להשפיע על כל אורח חייו והוויותו, ומשך חייב הוא להשקיע בה בכל כוחו, לייקר את התורה, לעסוק בה, ולעשותה למרכז חייו.

רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלהים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים הרי דוד ע"ה אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומך גורלי:

הרי בבירור שאין זו הוראה לכל אחד מישראל אלא מכוונת הוראה זו למי שנדבה רוחו והבינו מדעו.

וכהכרעת הרמב"ם כן הוא בדברי הפוסקים, בטור (י"ד רמ"ו כא) ובב"י שם, בלבוש ובשו"ע הרב שם ושאר פוסקים.

מקור דברי הרמב"ם והפוסקים הוא בדברי הברייתות והגמרות שהבאנו בתחילת דברינו, בהם מצאנו מצד אחד גדר תלמוד תורה הדורש מן האדם להקדיש את כל כולו ללימוד התורה, ומאידך ההלכה כי בקריאת שמע שחרית וערבית יוצא האדם במצוות תלמוד תורה אותה ביארנו כי בעת לימוד התורה בכל יום, הגם שלא יהפך להיות תלמיד חכם הרי האדם מכוון את כל תודעתו והוויתו אל התורה, חוקיה ומצוותיה.

חשוב להדגיש כי קיומה של מצוות תלמוד תורה אינו כולל שני גדרים קוטביים אלו בלבד, אלא הרי היא מתממשת ברמות שונות במנעד הרחב שבין לימוד תורה בסיסי בכל יום בבוקר ובערב עד מי שרוב שעותיו מוקדשות ללימוד התורה. לשם כך נקבעה החובה לקבוע עיתים לתורה (ש"ע שם) ולהקדיש כל פנאי שיש לאדם ללימוד התורה. שכן פשוט שאין לדמות את החיבור לערכי התורה של אדם המקדיש מספר שעות בכל יום ללימוד רציני ומעמיק, למי שקורא קריאת שמע שחרית וערבית. וכנגזרת מנפח ואיכות הלימוד תהיה איכות החיבור וריכוז תודעת האדם אל תורת ה' ומצוותיו, ואל רוממותו הרוחנית.

שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

הננו שמחים לבשר לאלפי מבקשי הדעת תלמידי הרב שליט"א
**כי בשעתו"מ הושלמה הקמתו של האתר החדש
 'תבונות נט'**

באתר מרוכזים כל המאמרים והעלונים שיצאו על ידי מכון תבונות,
 וכן כל שיעורי הרב שליט"א באודיו ובוידאו.
 לבקשת הציבור הוספנו באתר החדש מספר פונקציות כדי להקל על הלומדים
 למצוא את מבוקשם בלא טרחה יתרה.

בין פיתחי:

- מערכת חיפוש מתקדמת
- ניתן לנווט בקלות לכל התכנים הקיימים לפי נושא כמו פרשה או מסכת
- סרגל ניווט מיוחד בכל תכני האתר לפי נושאים ותתי נושאים וללא תלות בפרשה או מועד
- שמירת מאמר או שיעור למועד מאוחר יותר
- ועוד מגוון אפשרויות לשימוש מיטבי במערכת

כתובת האתר החדש היא: tvunot.net
 או בחיפוש 'תבונות נט' (בעברית)
 ישטטו רבים ותרגבה הדעת.
 בברכת התורה,
 מכון תבונות

6. ראה בשו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן לו. אבל הא לא נאמר ברמב"ם בלשון איסור... אלא נאמר בלשון חשיבות, 'מי שנשאו ליבו וכו' הרי הוא כמפורש שליכא חיוב זה על כל אחד ואחד מישראל, אלא דמי שנשאו ליבו לקיים מצווה זו דלימוד התורה כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה, עליו לידע דלא יסיח דעתו לדברים אחרים ולא ישים על ליבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת. ואין זה ממילא דין וחיוב, אלא דהרמב"ם מורה הדרך למי שנשאו ליבו לקיים מצוות לימוד התורה כראוי, אבל אינו מחייב לכל אדם שינהגו כן.

לקבלת המאמר השבועי על פרשת השבוע והמועדים יש לשלוח הודעה ל: A@tvunot.net

העלון יוצא לאור על ידי מכון 'תבונות', רח' יהודה הלוי 10 בני ברק 053-41-6-8888 | a@tvunot.net

העלון אינו מופץ בביהכ"ס באופן קבוע המעוניין לקבל את העלון המודפס בדואר עבדור או עבדור בית הכנסת שבו הוא מתפלל

יפנה ל- a@tvunot.net
 או בטלפון 053-41-6-8888

להרשמה
 לקבלת העלון במייל
 יש לשלוח מייל

ניתן להנציח ולתרום
 את הדפסת העלון
 לפרטים: 053-41-6-8888